

de Architect

jaargang 34, ten Hagen & Stam bv, mei 2003

deArchitect

jaargang 34, mei 2003

Omslag Plantage West, Amsterdam van West 8.

Actualiteiten

- 11 **De potentie van porositeit** Tentoonstelling Lars Spuybroek Ton Verstegen
Kleine opzet voor omvangrijk oeuvre Tentoonstelling Bataille en ibens Dominique Pieters
- 12 **Betekenisvolle lege ruimte** Tentoonstelling Tangram Architecten Renée Borgonjen
- 13 **Voorzichtige vernieuwing** Ontwerpen voor Frankendaal Ben Maandag
Opinie Modellenbureau belooft luchtkastelen Nogmaals European Hans van der Heijden
- 14 **Samen listen verzinnen** Symposium 'Vooruit!' van Stichting Hoogbouw Ben Maandag
- 15 **Regionaal cultuurbeleid ter discussie** Congres creatieve industrie in Eindhoven René Erven
Peter Smithson (1923-2003) In Memoriam Christopher Woodward
- 16 **Ingezonden brief** Tjeerd Dijkstra

Redactioneel

- 20 **Van autorit naar vogelvlucht** Harm Tilman

Thema

- 22 **Stedelijke vormen van mobiliteit** Ontleden transferia heeft positieve effecten Marcel Smets
- 28 **Het landschap van de snelweg** Ontwerpen voor mobiliteit: Plantage West in Amsterdam van West 8; Maastricht Aachen Airport van Inbo en juurlink en geluk; Shipping Valley Drechtsteden van Monolab Architects; Sluizencomplex IJmuiden van Bureau v+b, Harm Tilman

Interview

- 44 **Op zoek naar nieuwe beelden voor de samenleving** Interview met Wim Derksen, directeur van het Ruimtelijk Planbureau Harm Tilman

Projecten

- 50 **Toekomst voor de schots** Woongebouwen CiBoGa van S333 Architecture + Urbanism in Groningen, België, Japan
- 56 **Een contrastrijke kluis** Caja General de Ahorros van Alberto Campo Baeza in Granada Jorge Sainz

- 62 **Stadsuitbreiding na de Vinex** Plan van BGSV voor Leeuwarden-Zuid Ben Maandag
- 66 **Innovatie van het bouwblok** Geschakelde villa's van Geurst & Schulze Architecten in Scheveningen Hans van der Heijden

Techniek

- 70 **Gebouwdelen als producten** Nieuwbouw servicecentrum en verkooppunt voor Mercedes in Utrecht door A12 Architecten Dominique Pieters

Media

- 75 **Philip Ursprung** Herzog & de Meuron Natural History Olv Klijn
Fritz Neumeyer (red) Quellentexte zur Architekturtheorie Hilde Heynen
- 76 **Anthony Alofsin** The Struggle for Modernism Herman van Bergeijk
- 77 **Alexander Garvin** Parks, Recreation and Open Space Annet Jantien Smit
Marc Emery Innovations Durables - une autre architecture française Wilhelm Klauser
- 78 **Conway Lloyd Morgan** Kms. Twelve Chapters about a Design Office René Erven
Lorraine Farrally Bar & restaurant. Interior structures René Erven

Design & interieur

- 83 **Smalle bar kenmerkt intieme sfeer** Café P in Rotterdam door Space Group Architects Anneloes van der Leun
- 86 **Media als boodschap** Entreegebied AKN-gebouw in Hilversum door Hollandse Nieuwe Indira van 't Klooster
- 88 **Hybride interieur** Praktijkruimte voor orthodontie en kunstgalerie in Hellevoetssluys door Ausems en Biard René Erven

Productinformatie

- 91 **Nieuw** Dominique Pieters

104 Summary

Een contrastrijke kluis *Caja General de Ahorros van Alberto Campo Baeza in Granada* De Spaarbank in Granada lijkt op het eerste zicht een massief blok, dat ritmisch en symmetrisch is geperforeerd. Maar door het gebruik van tactiele materialen en door een subtiële manipulatie van de lichtinval, slaagt Campo Baeza erin een magische doos te creëren. Binnen en buiten het bouwblok ontstaat een symbiose van het aan- en het afwezige.

Jorge Sainz Foto's Roland Halbe

Granada is een stad vol subtiële en harde contrasten. Als men bij het vallen van de avond vanuit het westen het Alhambra tegen de achtergrond van de Sierra Nevada ziet, wordt men getroffen door de vindingrijkheid waarmee de vorsten destijds hun paleizen en tuinen hebben aangelegd. Men geniet van het strakke blauw van de hemel, de witheid van de sneeuw, de warme tonen van het 'rode fort' (de naam van het Moorse Alhambra betekent 'rood' in het Arabisch) en de groene schakeringen van de weelderige vegetatie. Maar wanneer men elders in de stad het Paleis van Carlos V bezoekt, dringt de nadrukkelijke ligging en het sterke contrast tussen de zuivere eenheidsgeometrie en het fragmentarische ensemble zich op.

Deze sfeerbeelden hebben echter betrekking op het oude deel van de stad, want de hedendaagse stadsontwikkeling is even smakeloos als elders. Uitgebrekend in het monotone weefsel rond de historische kern heeft Alberto Campo Baeza een vestiging van de Caja General de Ahorros gemaakt.

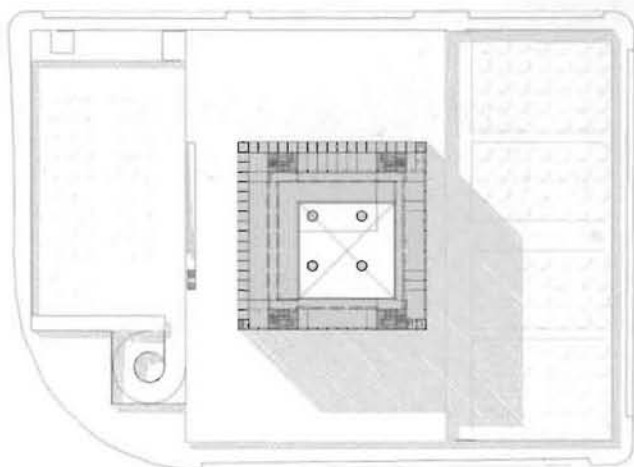
Dit gebouw vormt een kwantitatieve en kwalitatieve sprong in het werk van Campo Baeza. Zijn belangrijkste projecten tot nog toe bestonden voornamelijk uit eengezinswoningen gekarakteriseerd door abstracte geometrieën, zware volumes en zuivere vlakken. Het ontwerp voor Granada is niet alleen groter dan een woning, maar is ook een tektonische constructie, bestaande uit volumes met een zware conceptuele en visuele lading en uit vlakken met uiteenlopende texturen. Hier is een analogie met de geschiedenis van de Moderne Beweging terug te vinden. Terwijl de eengezinswoningen formeel overeenkomen met het functionalisme uit Midden-Europa, zoekt de Caja General de Ahorros aansluiting op het Italiaanse rationalisme.

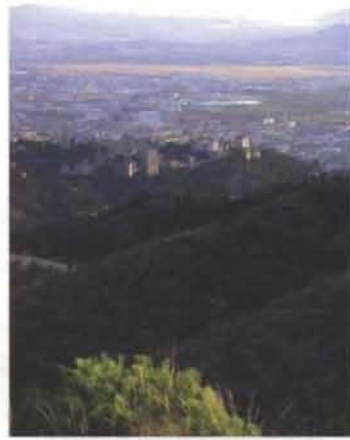
Het gebouw van Alberto Campo Baeza is eerder gekenmerkt door nadrukke-

onder Het rechthoekig perceel is praktisch geheel ingenomen door het podium.

rechts De gevels op het zuiden kregen diepe vierkante openingen, terwijl de andere gevels glad zijn afgewerkt met horizontale ramen.

rechtsboven Luchtfoto van Granada met het Alhambra op de voorgrond en de Caja General de Ahorros als dominant volume in de stad. foto bureau Alberto Campo Baeza

onder De wanden die uitgeven op het zuiden zijn afgewerkt met albast. Met het invallende zonlicht licht het interieur geheel op.

rechterpagina

De wanden op het noorden zijn geheel in glas uitgevoerd. In het dominante volume binnen de patio verschuilt zich een auditorium.

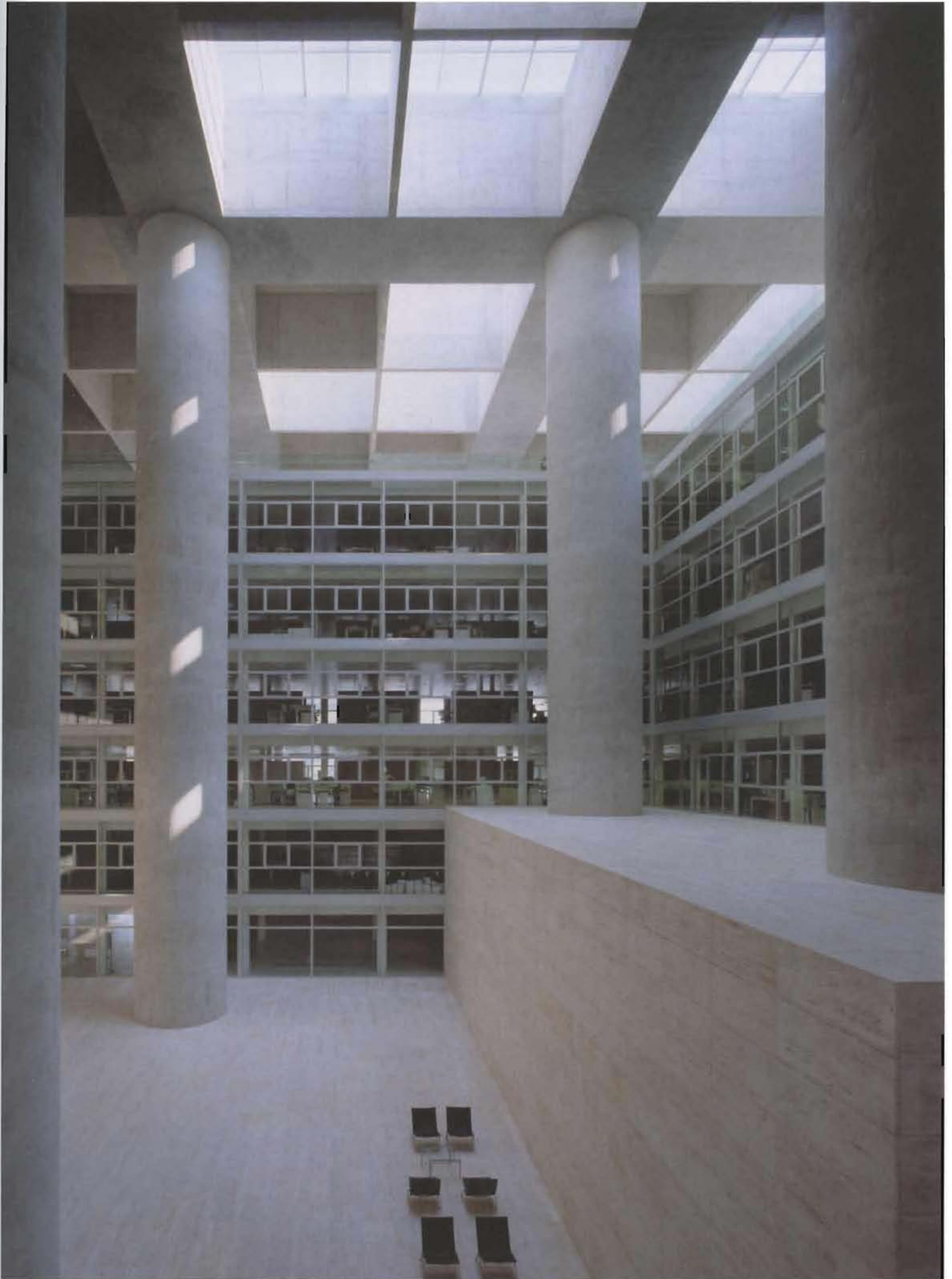

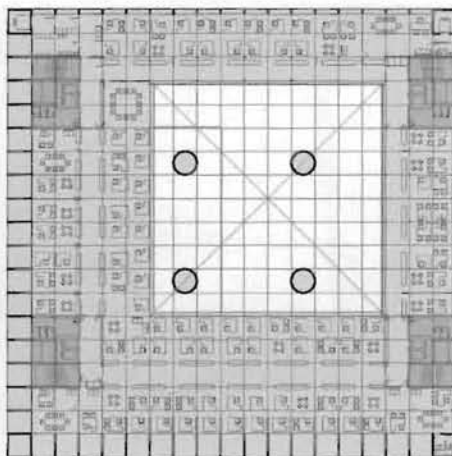
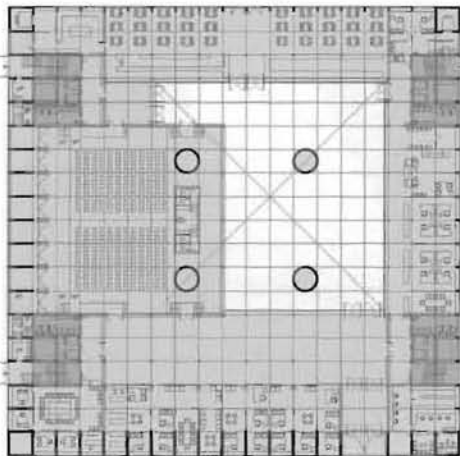
lijke dan door subtiele contrasten. De zuivere vormtaal beoogt orde te brengen in een sterk teruggelopen omgeving. Op een rechthoekig perceel dat naar het noorden afloopt, is een afgeplatte kubus van 57x57 meter, met een hoogte van 36 meter, op een podium geplaatst dat praktisch het gehele grondstuk beslaat. Deze opzet duidt op een klassieke compositie: door zich symbolisch boven het maaiveld te verheffen, onderscheidt het gebouw zich conceptueel en fysiek van zijn context. Verder zijn aan de nadrukkelijke vormtaal sterke kleur- en lichtcontrasten toegevoegd. De 'halve' kubus bestaat uit een raster van 3x3x3 uit zichtbeton, waarin verschillende texturen zijn aangebracht. In de twee gevels op het zuiden zijn diepe vierkante openingen aangebracht, die zijn afgeleid van de brise-soleil van Le Corbusier, terwijl beide andere gevels praktisch glad zijn afgewerkt. De gevelopeningen zijn hier afgesloten door travertijnpanelen met horizontale ramen, die in het vlak van de buitengevel liggen.

Ook het interieur wordt gekenmerkt door een spel van contrasten. In de kern van het gebouw ligt een imponerende leegte die is benadrukt door een gigan-

tisch portaal met vier enorme betonnen kolommen. Deze ruimte vormde vanaf het begin het inspirerende idee van het project, wat tot uitdrukking komt in het motto van het prijsvraagontwerp uit 1992 'Impluvium van licht'. De schaal van deze kolommen (waarvan de dimensies overeenkomen met de Gotisch-renaissancistische kathedraal van Granada) contrasteert levendig met het gedetailleerde stramien van de verticale wanden die de werkruimtes afscheiden. Verder kent het interieur heldere materiaalcontrasten. De materialisatie van de binnenwanden is afgestemd op de buitengevels. De zuidelijke wanden bestaan uit een mozaïek van albast (translucent), terwijl de wanden op het noorden van glas zijn gemaakt (transparant).

Dit spel van contrasten weerspiegelt zich in de organisatie van de plattegrond, die over de diagonaal een curieuze symmetrie laat zien. Achter de gevels met brise-soleil ligt een kantorenlandschap, terwijl achter de andere gevels de gecompartmenteerde kantoren liggen. De uitzonderingen op deze basisopstelling bevinden zich op de begane grond, waar een prismatisch auditorium in de centrale ruimte is geschoven en twee grote kolommen

insluit. Op de hoogste verdieping zetelt het presidium van de institutie met een prachtig uitzicht over de historische stad. Ook de bovenlichten volgen deze diagonale configuratie op een zodanige manier dat vooral het centrale deel van de grote leegte wordt aangelicht.

Het gebouw kent talloze verwijzingen. De architect zelf noemt expliciet de Romeinse oudheid (het impluvium, het basement en het cassetteplafond van het Pantheon), de lokale Renaissance (de kathedraal) en Le Corbusier (brise-soleil). Maar andere beelden spelen evenzeer een rol, zoals de perfecte kubus van het Casa del Fascio van Terragni in Como (1932-1936), de geperforeerde cubus van het Palazzo della Civiltà Italiana van G. Guerrini, E. La Padula en M. Romano in de wijk EUR 42 van Rome (1937-1940) en ten slotte de Casa Sindical van Asís Cabrero en Rafael Aburto in Madrid (1948-1949). Het valt op dat Campo Baeza, op de sinaasappelboomgaard in het basement na, geen enkele toespeling maakt op het raffinement van de Spaans-Arabische architectuur van Granada. Het is duidelijk dat dit gebouw eerder aansluit op de nadrukkelijkheid van het Paleis van Carlos V dan op de subtiliteit van het Alhambra.

Vertaling Harm Tilman

CAJA GENERAL DE AHORROS GRANADA

Opdrachtgever Caja General de Ahorros de Granada

Architect Alberto Campa Baeza

Projectarchitect Felipe Samarán Saló

Medewerkers Ignacio Aguirre López, Gonzalo Torcal Fernández-Corugedo, Emilio Delgado Martos, Raúl del Valle, María Concepción Pérez Gutiérrez, Tomás García Píriz, Antón García Abril, Héctor Ruiz Velázquez, Francisco Arévalo Toro, Daniel Fraile, Pedro Pablo Arroyo, Patricia Esteve

Raadgevend ingenieur stabiliteit Andrés Rubio Morán, Víctor Martínez Segovia

Raadgevend ingenieur bijzondere technieken Rafael Úrcul Aramburu

Hoofdaannemer OHL (A. Padrilla), LKS (F. Varela)

Bruto vloeroppervlak 42.204 m²

Oplevering 21 juni 2001

linksboven Begane grond met auditorium en centrale binnenplaats.

rechtsboven Verdieping. Achter de zuidelijke gevels met brise-soleils liggen gecompartmenteerde kantoren, terwijl zich een kantoortuin achter de andere gevels schaaft.

rechterpagina

boven Doorsnede

onder Niet alleen in de centrale binnenplaats, maar ook op de hoogste verdieping valt elk gevoel van menselijke maat weg.

